

جمعہ - ۱ نومبر

جلد : ۸

دردنجی سنہ — نومبر ۱۹۸۹

ادارہ خانہ :

باب عالی جادہ سندھ اقدام
پوردی پانڈہ کی بنادہ
خصوصی دائرہ

صاحب و مدیری
محمد مسیح

مجلہ علمی مجموعہ

آبونہ شرائطی : سنہ لکی ۲۵۰،
آلتی آیلنی ۱۲۵، فوق العادہ
نسخہ لرایچون ۳۰۰ و ۵۰۰
غروشدہ .

مجموعہ مزہیئت تنجہ طبعی تنسیب
ایدلہین اثرلر اعادہ ایدلز

هر آيلك برنجی داره بشمی کوندری هبفار ، علمی ، ادبی ، اقتصادی ، صرئی مجموعہ در .

اسمیه قصرک اشای تاریخی اولان (۲۲ ربيع الاول ۱۰۷۲) تاریخی حوض اقسامندن بر مرمر اوزرنه حک ایدلش ایدی . آتقوکی به صاحبک اولنه : ملی مجموعه نومرو ۸۰ صحیفه ۱۳۸۸] یو بقیه نیک یووک فایسنندن کیریلنج زائر بر قاچ عصراتی قره آقارله چوریلش دائیرو بر میدانه داخل اولوردی که قشری قرق خطوه در . یو دائره محیطنده وقایعک فارشیسنده یووک یخیره لر ایله چوریلش پک قیمتدار بر قصر واردر . (رسم وخریطه به صاحبک) (۱۵ X ۱۰) مئو تریمنده اولان یو بنا ایکی قسمدن عبارت اولوب بر قسمی ایکی اودا ویر آهسته خاهندن ، ایکنجی قسمده زمینی مرمر فروش جسم بر اودادن عبارتدر . یو اودانک اوج جهنده سدرلر ، اورتاسنده ده شرق طرزندن اوزافلاشان بر حوض واردر . اودالردن بری اوجقی ودولابری چیفته قنادی اولوب اودالرفندن قوبیلان اطعمه وسائر ، حوضی دیوانخانه طرفنده ک قناد آجیلایق آلفه مخصوصده اسکی قوناقلرمده کی دونه دولاب ترتیباته مشاهد . عینی ترتیبات اوجاقله اودانک فارشیسنده یلظربلر بر مرمر چشمه سی اولان اوداده واردر .

حوضی دیوانخانه نیک سکر یووک ، درت کوچوک تجریمی اولوب طاوانی فوق المعاده منقش و مزیندر . یخیره لک اوست کمرلیله طاوان باصقیمی آراسته کی بر یقی مئوولی عله یاغی بویا لوحلری کی اخشاب چرچولورله کرلی ایجه دریلره بایلمش ادرنه شهر منظره لری ، سرای قصر رسملری قبتلی و شیفه لردن ایدیلر . تأسف اولورک بولغار استیلاسنده بر بولغار ضابطی بولنری سسوکوردورک بولغارستانه کوتورمدر .

دولابی بقیه لک یو قصرلرله جوار ایکی قانی جسم بنارک اوست قانلری بوجکک یعنی اییک قوزاسی نیشدیرمه مخصوص جسم دیوانه لر و آت قانلری ده مالکانه صاحبک و قسماً خدمتچیلریک اقامتله مخصوص اودالر تشکیل ایدر .

آخیرلر ، آنبازلر مقابل جهته و بر آز اوزاق بر موقعه در . بقیه سی صلاقمه مخصوص یووک قوبور (دولابی بوستان قوبوری) ایسه دائماً قصرلر جوار اولوب دولابلر دوندیکه [یورکی !] تعبیرنه سزا صوغوق سوخصوی مجرالر واسطه سیله قصرک حوضه کلکده در . حوضارک ضقیه لرینک صولرینه مخصوص مجرالر باشقادر .

شیخ قبولی افندینک یاننده عا که کاتبی اولان اخفادنن مهری افندینک افاده سیله شیخ برکتانین بوش صحیفه سی کنارنه یازمش اولوب تصادفاً مطالعه قیلنشد .

طوسیہ وی زاده
دورقور رفت عثمانه

ادرنه نهرلری

ناربخده وزامعده

۳

دولابی بقیه لری

ادرنه نیک دولابی بقیه لری نیشدیکمز اثرلره و بعضی مجموعه دره مطالعه لرینه موقوف اولدیفمز تاریخی خاطراته نظراً تعریف و توصیفه سزا مجرالن اثرلرنددر . بونلر استانبولک بوستانلرینه مقابل ایسه لره ادرنه نیک دولابی بقیه لرنده کی ترتیباتک استانبول بوستانلرنده اولوب اولدیفمی بیلیمور .

استانبولده باز موسملرنده صقیه لره ، یالیلره کیمک معناد اولدیف کی ادرنه دره ساحلخانه لره ، دولابی بقیه لره کیمک عادت ایدی . یو بقیه لک اکثری شیره ک خارجنده نهر ساحلرنده ویا آز چوق یاقین موقعه دره اولوب بورلرده یاز حیاتی (هم زیارت ، هم تجارت) ایله کهرک اییک قوزه سی طوتیلور . میوه قوروتولور ، مزایار ، چرچلر ، شروبلر خصوصی طاوالرده قانتایلر ایش .

۲۳ سنه اول مأموریه ادرنه یه ایلک کلدیکک اشاده یو بقیه لردن آله ایچی بوسنه کوی جاده سی اوزرنن کچدیکمز زمان عصرلردن قلمش بر قاچ بقیه وارایدی که بونون مشنتلایله تعریف اچکک ایسته دیکمز دولابی بقیه لک صوک نمونه لری ایدیلر . یو بقیه لک یووک مدخللری حاده به کشاده اولوب یوزدن کنیش برمیدانغه کیرلکده در . بقیه یه عالمه عموم بنارلر بومیدانک اطرافه صولانمش ایدیلر . موده کی تعریف ایدیکمز بقیه لک ایلک بایسی بودین والیسی اوزون ابراهیم باشانک کشخدا سی عثمان افندی [۱] اولوب

[۱] عثمان افندی عن اسل ادرنه نیک کرشخانه سستندن اولوب ۱۰۹۴ هـ ابراهیم باشانک بلاجرم قارامصطفی باشانک ظلمنه اوغرایه قی اعدام ایلمیسی اوزرنیه عقلی بر مرشه مبتلا اولوش (و ۱۰۹۶) ده ادرنه دره ارحمال ایش اولدینی

أوهت ، حقیقه اولیه .. بوسوزلردوغرو .. فقط ازلدن بری موسملرله علاقه سی اولمیانلر ایچین دیکل ؛ ایچندن یانانلر ایچین دیکل ..

سویه زولر :

— آرتاق آدالره کیتیلی ، استانبول صیقمه باشلادی .

— بن نظام جاده سنده درت اودالی برکوشک طوتم .

— بن یو موسمه جاملیجه یی پک سوهرم ، حتی کوچ بیله ایتدم ..

فقط بن زره به کیده بیلیم ..! کوکلده کی کول بی بر طرفه بر اقا پورک .. اونک اورتاسنده

چوروک بر صاندال ایچنده صالالانوب دوربورم ، ساحله وارمق ایچین اللرمده

کورکک بیله یوق ، بویله کوره کسر ، درماندر ، یو چوروک تکنه یه زره به کیده بیلیم ..!

یاقلاشدیفمی ظن ایتدیکم ساحل کیتدیکه اوزافلاشیور ، کیتدیکه قایب اولیور ...

ایسته یورم : بن ده آدایه کیدیم ، فقط کوکلک کوانده داده یوق ..!

تا اوزافده باتان بر کوشن تولکون ضیالایله صوک مرشیه سی صولره سرپیور .

بنه ایچمده برامید دوغور ، یته ایچمده برتلی منبیه جالقامعه باشلا یور . او زمان کندی کندیه :

وارسین ، کیشین ادکوش ... بکانه آدالازم ، نهده ساحل .. بلکه کاشانی

صاران یاز ، حراستی چوغالتیرده ، دیکر کولجککری ، نهم کوکلده کی کولکده صولری

بخار اولور و بنده کوز باشلرمده بوغولقدن قورتولورم .

کوزلری آجیدیم زمان ، هنوز دوغان کوشنک ، یخیره لک رنگلی جاملردن

سوزولن نولر ایشیقاری مشفق رسوکی تماسیه یوزعی اوقشایوردی ..

۱۰ مایس ۹۲۷ محمد مسیح

هوالر داهای زیادہ باصوبہ ادرنہک کوچلکه تنفس ایدیلن قوراق موسملری حلوا بدینجه حیات وبرجی سربن روزکارلر یوسکک اواضیدهکی باغلرده اسدکارلنن نهرلر جوارندهکی منط بقیهلر ترک اولنهرق باغ نقرجلری باشلارکه پوئشادهده جوق متنوع ونفیس اوزوملریشمکه باشلار.

ادرنہک جنوب جهتی استانبول ایدیلهک اولورسه دیگر اوچ جهتنددهه بولنان تهرلده وبوسکک ماللهلردهکی باغلرده یتیشن اوزوملر فوق العاده نفیسدلرلر . ادرنہک اون بش - یکریمی سته مقدم حربلرلن اولومور زمانلرلده اون دوقوز بیکی متجاوز باغ بولندینی حالده - حال حاضرده بونک ربی قالامشدر : باغان حربی - مهاجرت واخلایو بلورسداغلرک دریده برافوق اکشند معهذا صوک کونلرده [صاوبوئی] دینلن موقعده آسریقاسمه چوققلری بله کوزلد باغلر یتیشدرلرکه باشلانمشدر. خقلده مساعره معطوف بر فعالیت دورمی باشلاش اولدیفندن ادرنہک عموم مزورعائنده موقعته نیجهلنهک ترقی اثرلر، جوق مأمولدر.

ایندکن صورکار بر دیرسک یاپوب شمال غرقیه بونک (۵۰) مترو قادار آقارونکر ادرنہک تشکیل ایله اسکي وضعیتی آلیر : بعده بایزید جامی بحرائی اوکندن بولنه دوام وبو جواردهکی بوبوک بایزید کوبریلری آلتندن میخال کوربینه کیدر ایدی (۸۹۰) سنه لرنده وضعت پوایدی. بر عصر ظرفنده بریعی دیرسکی اوایلن صولر غرب جنوبی استقامتدهه دارایکنجی برعجرا آچه آچه بایزید جامعک بحرائی قارشیشنده شرق جنوبی استقامتدهه تقریباً (۳۹۰) مترو تربیتده بر آداجق تشکیل ایدیکندن پوآدا ایله شهر آراسنه ایکنجی سلیم (نک کوز کوبریسی) دینیلن بر کوبری یاپدمریش و بایزید کوربینه دوغو بر خط مستقیم استقامتدهه متعدد ایاقلر اوزرینه ۲۰۰ متروقی بر قوری کوبری علاوه ایتمدرشدرک اتجاق یامور موسملرندهه آلتنده بر آرزو بولنور . بو قسمک شرفندهه قالان بوبوک بارچه (خام سربایی بقیه سی) و غربندهکی قسمده (دلیلر مزارائی) ناملرله معروف ایدیلر. عصرلرک دوربله بقیه بقیه ونده قبرستان قالمشدر ، جلهسی بارچاره آیرهلرک قلیک اولمشدر. طوخیلنک شهرک شمال و شمال غربیشندهکی یناغی ایچنده بوبوک اوچ آدا واردر : برنجیسی سرباک « حدیقه خاصه » سی اولوب (طاووق اوزمانی) (اسیلمه موقدر، ایکنجیسی بو تعریف اولنان بقیه ، اوچنجیسی ده بوبوایه اوچوز - اوچوز الی مترو مسافنده (میخال غازی) بقیه سیدرکه اولندهکی کوبرینک یانندهدر . بردیکر درجی آدا داهای اولوب بون بر طرفدن طوخیله، دیگر طرفدن مرغی نهری تشکیل ایدلر.

یکری عصرک ذوق وصنا بحر افرلنده ایک طلوعدنن نمون اولمالرلرک حقیری واردر : زیرا الکترینی لامبالرلرک رونقارنی قاپچیر . فقط دوشونلرکه اجدادمز قازانق کیهلرلری برآز شلندبرمک ایچون نیچاره آریلرک موسملرله عرض افتقار ایدرلریش . نغیلنلرک (وقتر که بدر) نظریه سی بولشلر اما سرنهه دوشون برمعنی لوحهک کوز بارچه لریله قوجاقلشایرلندن نورلر یاموری حاصل اوله جینی دوشونمه مشلر . کیم بیلیر کلهچک سنه لر نهر دوغوراجق واحفادهه بزم حالزه آجیبارق : دواه زوالی دده لر، کیهلری قازانقلده قالشلر ، اکشندک ایچون نه زمتلر ، نه کفتلر چکوب نه وقترلری بوشی بوشه قایب ایشلر ... دیبه چکلدر. بوعتبار ایلر براتخا اوسنه موملر دیکلرک دریده برافوق اکشند ایستین دده لر، ۷۰۰ کیلورم آجیورم . ادرنه بقیه لرلندن اک مشهورلری (اسکندر چلی (۱۱) و) (خام سربایی) بقیه لرلدر. الیوم اسکندر کونی دینیلن وخادم آغاگ شرفه اصابت ایدن کوی چلیتک چختلکی اقسامندن ایدی . اسکندر چلی بقیه سی ، قصرلرک ، حوضلرک کوزلکارلری ، بقیه لرلرک طرعی ، میوه آغاجلرلرک کثرت ونفاسیه مشهورایدی. (خام سربایی بقیه سی) اوشقه مرک برواج رنده بولکه « سربایی بقیه » صورتنده یازمشدر وخام گله سی پوقدر. [ایسه بایزید جامی قارشیشنده ونک کوز کوبرینک یانندهه طوخیله نهری ایچندهکی آدادن عبارت اولوب یالکز قادینلر مخصوص و(خوش الحان) [۲] اسمنده بر قادینک مالی ایش . سیدرلری ، دولاب قیاقری وسائر اخشاب قسلری صدف قایم وقبه طاوانی فوق العاده مذهب وشادروای قایم ومتعدد فواره لرلندن هریری حوضک اطرافنه دیزلی مرصوف قوشلرک آغزلرینه طاقدهش اولوب صولر آقار ایکن قوشلرک سسلرینی نظیر ایدرجه سنه آهنگلی صدارلر حاصل اولورمش . [۳]

[۱] اسکندر چلی - قانونی سلطان سلیمانک باش دقتدارلرلندن اولوب عالی مسألهه زمانتک فریدی ایدی . سیاسی امورددهه دیرات وکیاسته مالک اولدیفندن فرنک ابراهیم باشانک صدارتدهه مشاور و تدبیری اولمش ودرت باشی معمور اولان، چلبندن چکنیمکه باشلایان ابراهیم باشا اعزامی صورتیه اعاسنه سببیت و برمشدر (۹۴۱) . احتشام و تروق مشهوردر.

[۲] خوش الحان خانوم - ادرندهه افاتی اثناستنده ایکنجی سلیمه انتصاب ایش ادرنهکی بر قادیندر . چهره سنکک ویاخالصه صداسنک کوزلکارلرله مشهور ایش . (۱۰۳۰) ده ادرنه سرباندهه مقیم ایکن بایزید جامی قارشیشندهکی بقیه سی ایکنجی عثمیه تقدیم ایشدر.

[۳] سراجانه کوبریسی آلتندن کین طوخیله غرب جنوبی استقامتدهه (۳۰۰) مترو سیر

اوزوم محصولک ادرانهه قادار قازان اووا ، قیراقاق ، دهر طاش ، خادم غا ، اسکي سرعش (قره آغاج) بقیه لرینه کیدن خلق ماغتایی کیهلرله آتشام یئکلرینی ده بقیه لرده برلر وکیجه یاریلری عودت ایدرلری . قازان اووا بقیه لری صفالرنده ادرنه لیرک کاه (چیرا سفاسی) وکاه (چیرا موز کیه سی) دیدکاری برآتش اکشیلر داهای وار ایدی : قازان اووانک غربی منباشنک (موشمول آلمه سی) دینیلن موقعده بوبوکه برصال احضار ایدیلوب بونک اوزرینه چیرالی ، زینتی آغاج دالاری استیف و (یانار دوتر) رنگلی حاصل ایدن چاق ماغتاییلری وسائر ترتیب ایدله کد نصوکارا طوئوشدورولهرق مرغیک آقیتسنه ترک اولنور ایش : صال ایلرولکهک طوب صداسنه مشابه سسلر چیرانلر ویا متعدد رنگلی قندیلر صاچان هوئی فیکلرک اشعاع لریله و (چرخ فلک) لرک دوار آتشیبارلرله بکی کوبری ده دوغو سیر ایدر ایکن تماماً طوئوشوب یا قیرمزی ویاخود یشیل عکسلر یابان آلورلر چیراقاق صال یانوب بتر ایش . صالک بویانیی اثناستنده رنگلر قیرمزی ایسه صال مرغیشلرک ، یشیل ایسه قازان اووالرک ایش . چونکه هر چیرا موز کیهلرلنده ایک صال ترتیب اولورایش . بولردن برینک مصرفی مرعش ودمیر طاشلیر (بقیه صاحب لری اوله جق) و دیگرینی قازان اووالیر ویرلر ایش .

اون برنجی جیری عصر صوکارندهک کوزل چیرا موز صالی ترتیب ایدن ماحیای ادرنهکی (حاجی عایش) اسمنده بر صنعتکاردن بشت اولونورکه یاپدینی چتاق ماغتاییلرلندن برنیقیه کین صولرک قیشقیرماسی کی قوبلیچیلر چتاق ایکن اورتاسندن رنگلی اولهرق کللر ، منکشلر ، سنبیلر ولاله لر اون ، اون یش اندازه مقداری یوسککه سیچرلر ایش . بو استنادک چتاق ماغتاییلرک یل مرغوب اولوب استانبوله دخی کوتوروزلریش . یته بوذات سلطان سلیمک دوت مناره سی آراسنه عینی کیهلدهه دوت ماحیا قورارایش و ماحیا لرندهه تعلیق خطی عماد قرتنددهه یازار ایش . مملکتندهه رنگلی قندیلر ایللکه ایل ماحیا قوران ادرنهکی حاجی عایش آغادر . اولیا چلی ادرنه لیرک بوجیرا اکشیلرلرک داهای باشقا برشکائی دیارکرمه سیرلرینی تعریف ایتدیکی صیراده حکایه ایدر :

[اهلایه شب ساحل شطده قنادیلر و فانوس وشع برنجی ومش لری ایللهر چراغان اولوب شط اوزره نیجه بیک صنعتلرله شعع روشن وشع عسلری تختلر اوزرندهه زن ایدوب بر طرفدن بر طرفه چراغلر جریان ایدر برلر بوججهل شب مظلملری کویا روز روشن اولوردی (جله - ۴ : صفحه ۵۲)]

حانه) قبرستانك صنعتكارانه. قدم حدارنى ، ستونلرى ده بوو. هاس خاقى تخریب ايتشمير . باقان خرينده اذنه به بوغالرك ذوالارندن سوكرالاسلام مزارقلارنده بولرك سربوشلرنى ، ستونلرنى قبران خريستانلرنى بو جنايتلرنى اجرا ايدلرايكن كوردك. خريستان مملارنه جوار مزارقلارمك منظره لارى بوسوزمك شاهديدر . صوك روس استلاسنده

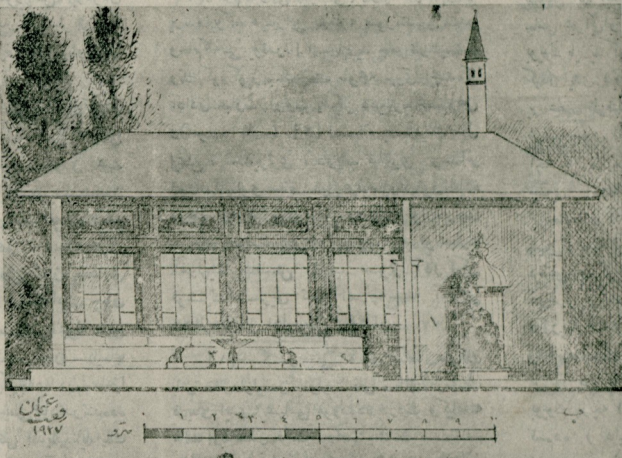
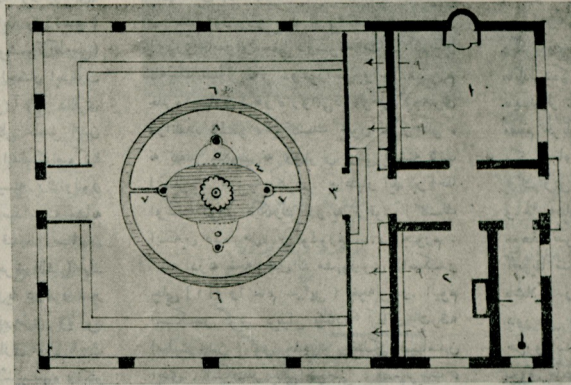
قصرلك بناسى جواره ده قياق مملارليك روم اهالىسى طرفندن بيقه لوق انقاضى ياغما ايدلشدر . طوئجه ساحلارنده كي بوبوك سراك احشاپ قسملرى ده روسلر طرفندن سوكولوب ياقولديغندن خلق بو تخريبكار حركتلرنه كوز يومشلدرد . مع هذا مقصد هر شيدن اول تورك اثرلرنى محو ايتكدر ؛ زيرا قصره جوار (باجدار

دره بوبوك تپه لرده ناپيلان تفرجلرده قصرلك بيقه لرله ده كيدرلردى : مختلف تاريخلرده ادره لك حصراقى ، ييلدز ، چق تپه ناملرله معروف بوبوك موقعا لرده بى نهرلك سسطح لرله نسبت (۴۰ ، ۵۰) مترو ارتفاعده بولان نقطه لرده انشا ايدلش اولان عتي اسملرده كي قصرلر (۱۱۳۰) تاريخلرندن

صوكرالارى على الاكثر سكه سر قالدقارندن ادره بوستانچى باشلري قسما اوجاغه بر منفعت تامين ايتك ايجون قصرلك مشجره لرله ، حوضى و طرحى بيقه لرله خلق كوروب نزه و تفرح ايتلرله مساعده ايدلر ايدى . باغاصه صدر اعظم عموجه زاده حسين پاشاك (۱۱۱۰) ده انشا ايتديروب اوچنچى سلطان مصطفى نه تقدم ايتديكى (چق تپه) قصرى (مقسم رباح) وصفنه سزاه طرفندن اسن روزكارلره معروض و شوى سخط اولان كوزل منظره لره حاك ، بوبوك برموقده اولديغندن خلق صبحاق هوالرده هر اقسام بوبوك بيقه سته كيدردي . قصرلك مداومارندن شاعر (ناتك) :

كسب هوا ايجون چقلا - سه حال
كوباهان چق تپه درون دوشال
دينى بودورك يادكار نيتدر .

بوبوك جوار باغلر آراسنده درت قاياموقنده بولونان ييلدز عصرى بيقه سى ايسه كپراز آغا چلرست چوقنى و كرازينك تفاسيتيه مشهور كوزل بر نزه على ايدى . كپرازلردن سوكر « قوقارجه اوزوى » دينين نفيس اوزوملر بوبوك بيقه لرده بيشير ايدى و خلق اوزوم موسمندهده بوبوك كيدردي . صوك روس - عباقر حربه قدار قسما معمر بر حاله قان بوبوكزل

دولابى بيقه ده كوشك : ۱ : افق مقطع - ب : قائمى مقطع [*]

[*] ۱ - اوجاقى اودا . ۲ - چشمله اودا - ۳ - حوضى ديوانخانه - ۴ - حوض - ۵ - بوشك كنارته ميه لرى سوغونق و بيقاغه مخصوص كنارلر قسلى مرم تكله ل - ۶ - حوض اطرافنده ديوانخانه لك مرم زمينه اوپولش سو يوالرى « بولره دره درلر ايش » - ۷ - حوض طاشماسى و فضله صونك دره لره آقسى ايجون بولر - ۸ - حوض كنارنده درت مرم كرسى به اوپورمش وضعينده قونولش مرم سدن آرسلازلر (شكارى پك ابتدائى اولوب آغلرلندن سو آققدهدر . بو صوبوسان ذوالارندن ككدهدر .) ۹ - اوداردن ما كولان ، مشروبات وساره و بريمكه مخصوص ايكى بوزل و دولابلر - آيدستانه .

ب - ۱ : اوجاقى اودا - ۲ : حوضى ديوانخانه - ۳ : حوض

(۱۳۲۵ - ۱۳۲۷)
سنة لرده توركلر اعانه .

لرله اسلام جاعتك قياق مزارقلارنه ياپدردن كوزل ديوارلر اون بش كون سوكرالاشلر قالدى ، (۱۲۹۵) ده كي تخريبكارلر وله ويا فقيدلر اخلاق و اتلرلر اثبات ايدرك بو جنايتلر يازانلر سوزلرندكى دوغروغله شهادت ايتدیلر .

- پتهدى -